ΛΑΚΗΣ ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΛΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΦΟΡΑΝΕ ΤΑ ΦΟΥΣΤΑΝΙΑ ΣΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

αφιερωμένο στη γιαγιά μου.

Βράδυ, 8 Νοεμβρίου 2019

Άνοιξα τον φάκελο. Είδα τη σφραγίδα του υπουργείου Δικαιοσύνης απ' έξω. Απόρησα για το τι μπορεί να ήταν αυτό το χαρτί.

Το διάβασα εκεί, στη μέση της Κηφισίας, και, καθώς το φανάρι στη διασταύρωση με Αλεξάνδρας άναψε κόκκινο, έβαλα τα κλάματα.

Πώς θα είναι αυτή η στιγμή; σκέφτηκα. Άναψε πράσινο, σκούπισα τα δάκρυα βιαστικά, όπως συνήθιζα να κάνω τον τελευταίο πολύ καιρό, και έβαλα το χαμόγελο επάνω μου, σαν ξένο ρούχο.

Καιρός πολύς που ένιωθα ότι είμαι κάτι σαν άγαλμα, που επειδή οι άνθρωποι έχουν συνηθίσει να με βλέπουν χαμογελαστό, δεν θα έπρεπε εγώ σε καμία περίπτωση να πειράξω τη σχεδόν μαρμάρινη όψη μου, χαραγμένη από μια άλλη συναισθηματική μου πλευρά. Τα δάκρυα δεν υπάκουσαν παρ' όλα αυτά και έκαναν μια ανθρώπινη βόλτα στο πρόσωπό μου, με χίλιες δυο προφυλάξεις, ώστε να μη με δουν από τα διπλανά αυτοκίνητα. Πώς θα ήταν λοιπόν εκείνη η στιγμή, όταν θα συναντούσα αυτή τη γυναίκα, μια τέτοια γυναίκα που θα φορούσε τα φουστάνια της;

ΕΚΕΙΝΗ
ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΗΜΕΡΑ

Ήμουν στον Alpha εκείνη τη μέρα, στο γραφείο του κ. Φουρλεμάδη, το Αλ Τσαντίρι είχε τελειώσει για εκείνη τη χρονιά, αλλά τα στόματα ήταν κλειστά για το αν θα συνέχιζα ή όχι. Έβλεπα τα βλέμματά τους, οχυρωμένα πίσω από ψεύτικα χαμόγελα, ένιωθα, αλλά καμία επίσημη απάντηση δεν υπήρχε, ενώ ο κ. Φουρλεμάδης προσπαθούσε να αποφύγει να μου πει πώς θα πληρωνόταν η εταιρεία, η παραγωγή κι εγώ ο ίδιος για το υπόλοιπο του συμβολαίου, για όσα επεισόδια δηλαδή είχαν ήδη προβληθεί τον τελευταίο χρόνο.

Ο πόλεμος είχε ξεσπάσει στο κανάλι εναντίον μου, ήξερα τι θα περάσω, ήξερα τι ήταν αυτό που έπρεπε να πληρώσω, ήξερα τι ήταν αυτό που τους είχε πειράξει, ήμουν έτοιμος. Όμως καμία προετοιμασία δεν μπορεί ποτέ να υπολογίσει ούτε την κακία, ούτε την αγνωμοσύνη, ούτε το πόσο βαθιά θα μπήξουν το μαχαίρι μέσα σου. Και είχαν αποφασίσει να το μπήξουν βαθιά και αργά.

Ο Φουρλεμάδης έπαιζε τον ρόλο του ανήξερου και ότι προσπαθούσε για το καλό μου. «Μα δεν κλείνεις κι εσύ, ευλογημένε, το στόμα σου», συνήθιζε να μου λέει.

Εκ παραλλήλου ήταν και παπάς, εξού και το «ευλογημένε» που ξημεροβράδιαζε στα χείλη του.

Διευθύνων σύμβουλος στον Alpha και ιερέας. Με αυτή την ιδιότητα αλλά και του φίλου, είχε επισκεφθεί και τη μητέρα

μου στο νοσοκομείο, λίγο πριν πεθάνει, και είχε λάβει μέρος και στην εξόδιο ακολουθία, στον Άγιο Νικόλαο Λάρισας. Υπήρχε μια υπόθεση εκκρεμής γι' αυτόν στα δικαστήρια, με κάτι σάπια κοτόπουλα, που τα είχανε στείλει για φιλανθρωπικούς λόγους κάπου, πού ακριβώς δεν ήξερε κανείς, ίσως μόνο τα άμοιρα κοτόπουλα. Την ιστορία αυτή την ανέφερε συχνά πυκνά με σκοπό να πληροφορηθώ εγώ πώς μπορεί να μπλέξει ο άνθρωπος όταν πάει να κάνει το καλό.

«Είναι και παπάς στη Ρουμανία», μου είπε μια φορά η καθαρίστρια, που σφουγγάριζε στον μεγάλο διάδρομο έξω απ' το γραφείο του.

Έξυπνος άνθρωπος αναμφίβολα, αλλά η φιλευσπλαχνία του είχε να διασχίσει έναν μακρύ, σκοτεινό διάδρομο ακριβώς πίσω από το βλέμμα του.

Γενικά, όταν ακούω εγώ ιστορίες φιλανθρωπίας, όπου ο φιλάνθρωπος αυτοπροβάλλεται ντύνοντας με βαρύγδουπα λόγια τον ρόλο του στην κοινωνία, είμαι υπέρ το δέον επιφυλακτικός. Ίσως επειδή η μάνα μου, όταν έδινε τα παλιά μας ρούχα σε άλλα παιδιά, μας έλεγε πως αυτά τα κάνουμε για να τα ξέρουμε εμείς κι όχι για να τα μαθαίνει ο κόσμος.

Με εξαγριώνει η λέξη «φιλάνθρωπος».

Φίλος του ανθρώπου. Μπορείς να είσαι άνθρωπος και να πλασάρεις ως χάρισμά σου ότι είσαι φίλος του ανθρώπου;

Συνάνθρωπος, το καταλαβαίνω. Συνανθρωπία, το καταλαβαίνω.

Αυτές οι σκέψεις περνούσαν από το μυαλό μου όσο μιλούσαμε εκεί, στον τελευταίο όροφο του Alpha, προσπαθώντας να διευθετήσουμε την υπόθεσή μου.

Κυλάνε μόνιμα μέσα μου τέτοια ρέματα υπόγεια, που μουσκεύουν τους ήχους του μυαλού μου και ναρκοθετούν τις πρώτες μου σκέψεις.

Μεταξύ λοιπόν του «ευλογημένε» και του «κλείσ' το το στόμα σου» και του «ξέρεις ότι ο κ. Κοντομηνάς πειράχτηκε γι' αυτά που έγραψες στο σάιτ για τις άδειες των καναλιών» και ότι «επίσης του μιλάει ο δικός του, που ξέρεις ότι δεν τρέφει και τα καλύτερα αισθήματα για σένα, επηρεάζοντάς τον, αφού είναι ο τελευταίος άνθρωπος που του ψιθυρίζει στο αυτί πριν κοιμηθεί...», «...Ύστερα κι εσύ, βρε παιδί μου, δεν είσαι λίγο μαλαγάνας να πας να τον πιάσεις να ζητήσεις μία συγγνώμη...»

Αυτά άκουγα από το στόμα του κ. Φουρλεμάδη λίγο πριν τη στιγμή της έκρηξης.

«Να του πω συγγνώμη για όσα σκέφτηκα;» τον ρώτησα. «Τι μπορώ να του πω; Τι κρίμα που έκανα αυτές τις σκέψεις; Αφού πάντα λέω αυτό που σκέφτομαι».

Σωστές ή λάθος, οι σκέψεις μου αποτυπώθηκαν.

Τις έγραψα. Τι θα του πω τώρα; Αυτά τα γνωστά που λένε όλοι; «Δεν ήθελα να πω αυτό, εννοούσα κάτι άλλο».

Ο κ. Κοντομηνάς, πέρα απ' όσα συνέβαιναν εκείνη τη στιγμή, με είχε στηρίξει, μου είχε δώσει απόλυτη ελευθερία, γι' αυτό δεν έπρεπε να ανεβάσω στη ζυγαριά της σημερινής μου κατάστασης όλα τα δεινά και να τα ζυγίσω μαζί. Έμαθα από τον εαυτό μου ψυχραιμία στα δύσκολα, κι απ' το σπίτι μου να μην αδικώ ακόμα κι όταν με αδικούν.

Ακούγεται χριστιανικό, αλλά είχε βρει θέση να καθίσει η άποψη αυτή απ' το πολύ νεαρό της ηλικίας μου.

Χωρίς να έχω περάσει ποτέ από το κατηχητικό.

Περίεργο, αλλά η μάνα μου, που ήταν της προσευχής, μου έλεγε πάντα: «Κοντά στον Θεό, μακριά απ' τους παπάδες».

Ήμουν σε τρομακτική ένταση εκείνη τη στιγμή, νομίζοντας ότι το πρόβλημά μου θα ήταν μόνο αυτό.

Το κινητό χτύπησε ακριβώς σαν να περίμενε να τελειώσω τα λόγια μου. Ήταν η Τασούλα.

«Έλα».

Άκουσα τη φωνή της τρομαγμένη.

«Έλα, Λάκη, πήγα να κάνω κάποιες εξετάσεις για αιμορροΐδες, γιατί είδα λίγο αίμα στη λεκάνη, και μου βρήκε ένα κάτι σαν όγκο».

Την άκουσα να κλαίει.

«Ηρέμησε», της είπα. «Κάθε όγκος δεν είναι κακός. Μη φοβάσαι».

«Φοβάμαι», μου απάντησε.

«Πού είσαι;»

«Γυρνάω σπίτι».

«Έρχομαι κι εγώ».

Άφησα την κουβέντα στη μέση.

«Κάνε αυτό που πιστεύεις», είπα στον κ. Φουρλεμάδη ξέροντας ότι δουλειά του ήταν να κάνει αυτό που του είχαν δώσει εντολή να κάνει.

Ο άνθρωπος εντολές εκτελούσε, μόνο που εγώ έχω την εσφαλμένη αντίληψη ότι και αυτοί που εκτελούν τις εντολές δεν είναι καλύτεροι από αυτούς που τις δίνουν. Γιατί, αν δεν το σηκώνει κάτι τέτοιο ο χαρακτήρας σου, δεν σε επιλέγουν κιόλας.

Γι' αυτό νευριάζω πολλές φορές και με τους δημοσιογράφους που σου λένε: «Πείτε μας μια κουβέντα, κι εμείς τη δουλειά μας κάνουμε. Έχουμε στηθεί εδώ για να περιμένουμε εσάς, ας σεβαστείτε το μεροκάματό μας», αλλά αυτοί οι ίδιοι δημοσιογράφοι, όταν τους δοθεί η εντολή «Βρίστε τον, συκοφαντήστε τον χωρίς στοιχεία», με τεράστια ευκολία θα το κάνουν για να μη χάσουν και πάλι τη δουλειά τους.

Η άποψη ότι ο εκτελεστής δεν φταίει είναι λάθος.

Αυτά λοιπόν σκεφτόμουν στο ασανσέρ κατεβαίνοντας, προκειμένου να ξελογιάσω τη σκέψη μου απ' όσα πριν από λίγο μου είχε πει η Τασούλα· ακριβώς όπως προσπαθούμε να

ξεκολλήσουμε μια τσίχλα όταν έχουμε καθίσει επάνω της με το καλό μας παντελόνι.

ΕΦΤΑΣΑ ΣΠΙΤΙ

Έφτασα σπίτι, την είδα από κοντά. Ήταν αληθινά τρομαγμένη. Δεν μπορούσα να την ησυχάσω. Το ένστικτό της δούλευε σωστά. Πώς να πυροβολήσεις τη διαίσθηση;

Η Τασούλα έμοιαζε να είναι ζωσμένη με εκρηκτικά. Με σκέψεις που, αν πατούσες λάθος κουμπί, αν έλεγες μια λάθος λέξη, θα τινάζονταν όλα στον αέρα.

Προσπάθησα να αλλάξω κουβέντα, το κάνω συχνά αυτό. Με βοηθάει ίσως η ευκολία που έχω να πηδάω από το δραματικό στο κωμικό με επιδεξιότητα πεπειραμένου ακροβάτη.

Αυτή τη φορά ατύχησα.

Σκοτώθηκα σε όλα μου τα άλματα. Δεν χωρούσε να μπει στη συζήτησή μας κάτι άλλο. Η νέα πραγματικότητα είχε σχεδόν εγκατασταθεί σαν καινούριο άγαλμα στη μέση της πλατείας μας.

Σήκωσα το τηλέφωνο και άρχισα να ρωτάω.

Πήρα τον παιδικό μου φίλο, τον Γιώργο Παπαθέου, που είναι γιατρός, ύστερα τον κουμπάρο μου, τον Βαγγέλη Τζουβελέκη, που είναι επίσης γιατρός, ζητώντας τους να με βοηθήσουν να βρούμε ποιος ήταν ο κατάλληλος γιατρός που τώρα θα έπρεπε να δούμε. Ποιο ήταν το επόμενο βήμα;

Πήρα τον Θανάση Παπανικολάου, που ήμασταν φίλοι χρόνια, του ομίλου MIG, και τον παρακάλεσα να μου κλείσει ένα ραντεβού στο Υγεία. Είχα εμπιστοσύνη απόλυτη στο νοσοκομείο αυτό, καθώς εκεί είχε νοσηλευτεί η μητέρα μου και γνώριζα από πρώτο χέρι ότι πολύ μεγάλη διάρκεια της ζωής της την όφειλε στους γιατρούς εκεί.

Η μητέρα μου είχε φύγει στις 14 Φεβρουαρίου –ημέρα των ερωτευμένων– για να συναντήσει τον πατέρα μου που τον είχε χάσει νωρίς, διαλέγοντας αυτή τη μέρα, που γιόρταζαν τα αισθήματα μοναξιάς της όλων αυτών των χρόνων, από τον Ιούνιο του ’85 που έφυγε εκείνος.

Η Τασούλα περίμενε να τελειώσω τα τηλεφωνήματα και ύστερα κάλεσε τον κ. Πολιτάκη, που ήταν ο οικογενειακός μας, ας τον πούμε, γιατρός, παθολόγος στο Υγεία. Ήθελε αυτή να του θέσει το θέμα και να ακούσει τις πρώτες του αντιδράσεις, όχι μέσω εμού.

Από την αρχή μου το ξέκοψε. «Με τον κ. Πολιτάκη θα μιλήσω εγώ».

Η ώρα ένιωθα να σκαρφαλώνει με δυσφορία στο ρολόι, να γαντζώνεται από τους δείκτες, οι πληροφορίες έδιναν κι έπαιρναν, η γραμματέας μου η Κατερίνα είχε αναλάβει να ακυρώσει τις συναντήσεις μου, αλλά παράλληλα εγώ δεν ήθελα να μείνω για πολύ με την Τασούλα σπίτι, γιατί ένας ασυνήθιστος χρόνος παραμονής μου θα την τρόμαζε ακόμα περισσότερο. Είχανε μάθει πάντα να με βλέπουν χρόνο λιγοστό. Γρήγορα λόγια, πέντε κουβέντες, φαγητό στο πόδι και δρόμο.

«Πάω», είπα, «τα λέμε αργότερα. Θα βρούμε την άκρη, μην ανησυχείς, όλα καλά θα πάνε».

Λόγια φτιαγμένα προκάτ γι’ αυτές τις περιπτώσεις, που τα ακούς να πέφτουν και να σπάνε με τεράστιο θόρυβο μόλις τα ξεστομίζεις.

Βγήκα έξω από το σπίτι ακολουθώντας κινήσεις καθημερινής ρουτίνας. Ο αέρας που έπεσε επάνω μου με ορμή με ρώτησε: *Τι ένιωσες;*

Ένιωσα ότι είχε κάτι κακό.

Το είχα νιώσει όμως και πιο πριν, ίσως περισσότερο από έναν χρόνο, μα τότε το είχα διώξει από το μυαλό μου.

Ο ΑΞΟΝΙΚΟΣ ΤΟΜΟΓΡΑΦΟΣ

Καθόταν στον καναπέ στο σπίτι της κόρης μας και, καθώς πήγαινα στην κουζίνα να φτιάξω έναν καφέ, σαν ένα αδιόρατο χρώμα ένιωσα πως είχε στην άκρη του μετώπου της, ένα χρώμα χρυσαφί, ακριβώς κάτω από κει που ξεκινούσαν τα μαλλιά της.

Δεν μου άρεσε.

Δεν ξέρω γιατί, αλλά δεν μου άρεσε.

Ο ήλιος θα είναι που πέφτει, είπα μέσα μου, αλλά ήταν αργά το απόγευμα και ο ήλιος δεν διαπερνούσε πια τα παράθυρα.

Ένιωσα αυτό το περίεργο συναίσθημα σαν μια άγνωστη πικρή ουσία, δηλητηριώδη, να απλώνεται στην ψυχή μου.

Είχε πεθάνει η μητέρα μου και δεν ήθελα να δεχτώ ότι θα μπορούσε να συμβεί κάτι κακό πάλι. Ήταν μια πολύ άσχημη περίοδος, όπου κάθε άμορφο που πλησίαζε το κλοτσούσα πριν καλά καλά το δω σχηματισμένο. Έτσι έδιωξα κι αυτό που αισθάνθηκα αμέσως από μέσα μου. Σχεδόν το εξόρισα. Σαν να 'χε τρυπώσει φίδι μέσα στα ρούχα μου αθόρυβα. Έτσι το πέταξα.

Τότε.

Τώρα όμως η σκηνή εκείνη γυρνούσε επιδεικτικά στο μυαλό μου και μου ζητούσε δικαίωση.

Είπα στον εαυτό μου: «Βούλωσ' το! Μέχρι να πάμε στον γιατρό, βούλωσ' το!»

Το μυαλό μου δεν υπάκουσε. Χρόνια ανυπάκουο ακολούθησε το δικό του μονοπάτι. Αυτό που πάει κάτω στη ρεματιά της ανυπακοής.

Στη διαίσθηση.

Εκεί που η αλήθεια δεν έχει κανέναν λόγο να σου πει ψέματα.

Ο αξονικός τομογράφος αγνοούσε τις σκέψεις της Τασούλας, καθώς μούγκριζε από πάνω της στην αναζήτηση του όγκου.

Ακριβώς όπως ο φύλακας των φυλακών που κάνει την περιπολία του, αγνοώντας τις σκέψεις των φυλακισμένων. Μπήκα μέσα εκεί που έβλεπαν τις εικόνες, γύρισαν και με είδαν. Χαιρέτησαν σαν να μην ήθελαν να είχα μπει.

Είδα τα πρόσωπα και των δύο γιατρών.

«Τι είναι;» ρώτησα.

«Θα σας τα πει ο γιατρός σας καλύτερα. Εμείς απλά βλέπουμε, δεν αξιολογούμε».

Τα κακά νέα πάντα θέλουμε να τα πει κάποιος άλλος.

Ακόμα κι ο αγγελιοφόρος στις τραγωδίες απολογείται και καταριέται τον εαυτό του που αυτόν όρισε η μοίρα να φέρει τα άσχημα νέα.

Η βιοψία έδειξε κακοήθεια, επιβεβαιώνοντας το μουγκρητό του αξονικού τομογράφου.

«Εκεί που είναι, δεν μπορεί να χειρουργηθεί, αυτό δεν μας είναι ευχάριστο», είπε ο κ. Αθανασιάδης, που ήταν ο ογκολόγος γιατρός που ανέλαβε την Τασούλα.

«Όμως, αν είναι μόνο εκεί, που έτσι δείχνει προς το παρόν, θα έχει πολλές πιθανότητες να είναι ιάσιμος, χωρίς να θέλω από τώρα να δεσμευτώ με τα λόγια μου και πριν ολοκληρωθούν οι εξετάσεις».

Αυτά ήταν τα πρώτα λόγια της σκοτεινής διαδρομής για την οποία η ζωή μάς είχε κόψει εισιτήρια και, ορίστε τώρα, εμείς επιβάτες δίχως να το έχουμε επιλέξει.

Οι παράπλευρες εξετάσεις έδειξαν ότι ο όγκος ήταν κακοήθης, αλλά ιογενούς χαρακτήρα, από τον ιό HPV, άρα αντιμετωπίσιμος.

Είδα κάποια χαμόγελα στους γιατρούς. Είδα μια αισιοδοξία να τρέχει σαν ελάφι στο δάσος να μην τη δει κανείς.

Υπήρχε μια αισιοδοξία, πώς να το πω, σαν αυτές που έχουμε εμείς οι ηθοποιοί, όταν κρατάμε στα χέρια μας ένα κακό

κείμενο και πιστεύουμε ότι ίσως ο κόσμος θα έχει διαφορετική γνώμη και θα του αρέσει αυτό που δεν αρέσει σ' εμάς.

«Θα περιμένουμε και τη μαγνητική», είπε ο γιατρός.

Είχαμε ακούσει για μια εξαιρετική γιατρό στο Metropolitan, την κ. Καλλιόπη Βαράκη, διευθύντρια του τμήματος Μαγνητικής Τομογραφίας, και μια δεύτερη μαγνητική έγινε και εκεί. Σαν διασταύρωση.

Βρέθηκε ένας δεύτερος όγκος. Στον τράχηλο της μήτρας.

Συνδεδεμένος; Ξεχωριστός; Ενιαίος;

Ούτε αυτός ήταν χειρουργήσιμος γιατί κατέβαινε χαμηλά, εκεί που δεν μπορούσε να γίνει επέμβαση. Αυτός ο καρκίνος έδειχνε να έπεται του καρκίνου του πρωκτού.

Μέσα σε τρεις μέρες είχε βρεθεί κι ένας δεύτερος όγκος, και το μαχαίρι της απαισιοδοξίας είχε αρχίσει να βγαίνει απ' το συρτάρι που ήταν κλεισμένο όλες τις πρώτες μέρες.

«Είναι κι αυτός κακοήθης;» ρώτησα.

«Ναι, καρκίνος κι αυτός», απάντησε ο γιατρός, που συμπλήρωνε το χαρτί της βιοψίας.

Καρκίνος.

Ναι, ναι, αυτό που προφέρουμε σιγανά για τους άλλους. «Ξέρεις, τα 'μαθες, ο Παναγιώτης έχει καρκίνο στους πνεύμονες», είχα ακούσει τη μάνα μου στ' αυτιά μου να το λέει για κάποιον μακρινό μας ξάδερφο, όσο ήμουν ακόμα μικρός.

Έπρεπε τώρα να βάλουμε κι εμείς στη φωνή μας σιγαστήρα, να προφέρουμε σιγά σιγά αυτή τη λέξη, που σχεδόν στα μισά του χρόνου έγινε μια λέξη ρουτίνας. Πώς λέμε έναν καφέ; Έτσι. Καρκίνος.

Η Τασούλα ήταν πολύ πιο ώριμη από μένα. Πάντα ήταν. Δεν έβγαζε τα λόγια της βόλτα στο πάρκο όπως βγάζουνε τους σκύλους. Τα κρατούσε μέσα της. Μόνο αυτή τη φορά μίλησε θαρρετά.

«Αυτός ο δεύτερος καρκίνος είναι άλλος, είναι διαφορετικός από τον πρώτο;» ρώτησε.

«Θα δούμε», της είπε ο γιατρός. «Το πιστεύουμε, το ελπίζουμε, το ευχόμαστε».

Τρία ρήματα είπε κι ούτε ένα ικανό να κρατηθείς. Σαν ξερόκλαδα. Θα έσπαγαν έτσι και πήγαινες να πιαστείς.

«Αν είναι της ίδιας σύστασης, οι ελπίδες για ίαση είναι ακόμα εδώ. Σ' αυτό το τραπέζι», είπε τελειώνοντας.

Είχαμε βουτήξει στα παγωμένα νερά της Ανταρκτικής.

Η ΖΩΗ ΜΟΛΙΣ ΑΝΑΠΟΔΟΓΥΡΙΣΕ

Γυρίσαμε σπίτι. Η ζωή μας είχε αλλάξει. Ακριβώς όπως αλλάζει μια λάμπα στο σαλόνι ενός σπιτιού και ξαφνικά φωτίζει λιγότερο. Σχεδόν απλώθηκε ένα ασυνήθιστο σκοτάδι. Η στεναχώρια είχε καθίσει σαν χοντρό βουβάλι πάνω στις ζωές μας, η αναπνοή μου είχε κοντύνει, η φωνή μου είχε αδυνατίσει και γινόταν όλο πιο ψεύτικη στην προσπάθειά μου να φανώ αδιάφορος ή μάλλον να φανώ σαν να με είχανε πείσει οι γιατροί. Έβρισκα λόγια άσπρα σαν άλογα, έτοιμα να τρέξουν σε ψεύτικες ιπποδρομίες.

«Έχει τίποτα στο ψυγείο να φάμε;» τη ρώτησα.

«Δεν πεινάω. Μου έχει κοπεί η όρεξη».

Δεν είπα τίποτα, δεν την αγκάλιασα, απέφυγα.

Άνοιξα την πόρτα και έκανα άλλη μια θεαματική έξοδο.

«Φεύγω, τους έχω στήσει τους ανθρώπους», είπα.

Τα δάκρυα τρέξανε στα μάτια μου με το κλείσιμο της πόρτας.

Βγήκα έξω πάλι στον αέρα, με ξαναρώτησε: Είσαι αισιόδοξος;

Ναι, απάντησα.

Σταμάτησε να φυσάει, σαν να με πίστεψε.

Το βράδυ, όταν η Τασούλα κοιμήθηκε, πάντα κοιμόταν με τις κότες, μίλησα στην κόρη μας. Έπαιζε σ' εμένα το παιχνίδι που έπαιζα εγώ στην Τασούλα. Ψύχραιμη, δυνατή, αισιόδοξη.

Την άλλη μέρα, στις 9.00′ το πρωί, ήμασταν απέναντι από τον γιατρό. «Ξεκινάμε χημειοθεραπεία λοιπόν», είπε εκείνος κι άρχισε να μας εξηγεί ποια ήταν τα φάρμακα και ποιες θα ήταν οι επιπτώσεις.

Κοίταζα τον γιατρό, κοίταζε τον γιατρό, δεν κοιταζόμασταν μεταξύ μας.

Είχαμε σκύψει απάνω στο μικρό γραφείο του κ. Αθανασιάδη στο Μητέρα, σαν να κοιτούσαμε ένα αρχιτεκτονικό σχέδιο, σαν να επρόκειτο να χτίσουμε ένα σπίτι. Στο ασανσέρ κατεβαίνοντας δεν μιλήσαμε.

Μόλις βγήκαμε από το Μητέρα μου είπε: «Εγώ δεν θέλω να κάνω χημειοθεραπεία».

Ήταν πάντα της εναλλακτικής ιατρικής, της ομοιοπαθητικής, των βοτάνων, όλων αυτών. Περπατούσε ώρες για να βρει τα σωστά βιολογικά προϊόντα. Πρόσεχε πάντα.

Θυμάμαι στο σουπερμάρκετ που εγκατέλειψα το καρότσι και είχα βγει έξω γιατί είχα βαρεθεί, περιμένοντάς τη να διαβάζει σε ό,τι αγοράζαμε τα συστατικά και τις περιεκτικότητες στα μικρά γράμματα.

«Θα βρούμε άλλους τρόπους», μου είπε.

«Ποιους τρόπους;» απάντησα. «Δεν ξέρω κανέναν».

«Τα μαλλιά μου θα πέσουν μ' αυτή τη θεραπεία;» είχε προλάβει να ρωτήσει τον γιατρό.

«Ναι, θα υπάρχει μια πτώση αλλά μετά θα ξαναβγούν πάλι. Αυτό είναι το λιγότερο. Άλλωστε, θα βρείτε ίδια μαλλιά με τα δικά σας για όσο διάστημα δεν θα έχετε».

«Α! Στις περούκες το έχω», της είπα. «Θα σου βρω μία ίδια, σαν τα μαλλιά σου».

Πήραμε μια διεύθυνση για περούκα από τη γυναίκα κάτω στις πληροφορίες, στην οποία απευθυνθήκαμε φεύγοντας.

«Θες να πάμε τώρα;» τη ρώτησα λίγο πριν μπούμε στο αυτοκίνητο για να φύγουμε.

Με κοίταξε έτοιμη να κλάψει. Βούρκωσαν τα μάτια, το δάκρυ δεν ξεπόρτισε.

«Καλά, όποτε θες».

Το χειρίζομαι τόσο σαν μαλάκας, είπα μέσα μου. Ένιωθα ότι δεν ξέρω πώς να πω ό,τι έχω να πω, πώς να μιλήσω. Το μυαλό μου έκανε άγαρμπες κινήσεις. Οι σκέψεις μου βρίσκονταν σε ένα ολισθηρό έδαφος και η παραμικρή λέξη γλιστρούσε και καρφωνόταν άσχημα στο μυαλό της.

Φτάσαμε σπίτι.

Έκανα μερικά τηλέφωνα μήπως έβρισκα κάποια άκρη με τη δουλειά μου. Η κοροϊδία όμως είχε πάρει για τα καλά τα όπλα της. Η στιγμή ήταν δύσκολη για μένα.

Δεν ήθελα τώρα να συρθώ έτσι όπως έβλεπα μικρός στις ταινίες να σέρνουν τους ηττημένους πίσω απ' τα κάρα, βάζοντας τα άλογα να τρέχουν δυνατά για να ξεσκίζονται οι σάρκες των ανυπάκουων.

Ένιωθα τη συνεννόηση που υπήρχε από πίσω μου στο κανάλι. Άκουγα τα λόγια τους να αντηχούν πίσω από τις κλειστές βαριές πόρτες. Όσο πιο βαριές οι πόρτες τόσο πιο σκληρές οι αποφάσεις.

Ακριβώς τα λόγια τους τα έμαθα αργότερα.

Όμως τον αποκλεισμό μου θέλανε πλέον να μου τον κάνουν απόλυτα ορατό.

Απέναντι στους μαύρους λύκους που σου δείχνουν τα δόντια τους, εσύ τι θα κάνεις; είπα μέσα μου. Παραμονεύουν. Τους βλέπεις.

Θα σκύψεις να σώσεις τη γυναίκα σου, οπότε θα σε φάνε ζωντανό, ή θα σταθείς όρθιος να σώσεις το τομάρι σου;

Τις ερωτήσεις πάντα τις κάνει ο νους, μα ευτυχώς που η ψυχή μου κουβαλάει τις απαντήσεις από παιδί.

Το τομάρι μου δεν εμπεριείχε ποτέ μόνο εμένα. Είχε τη μάνα μου, τον πατέρα μου, το παιδί μου, την Τασούλα.

Δεν ήθελε σκέψη.

Ασφαλώς αποφάσισα να σκύψω να σώσω την Τασούλα.

Ένιωσα αστραπιαία τα χέρια τους να μπήγονται στο κορμί μου.

Αλλά ένιωσα ξαφνικά και χέρια γνωστά, χέρια οικεία, χέρια που έτρεφαν, και έτρεφα, αγάπη να βυθίζονται μέσα μου.

Σαν να είχαν πέσει επάνω μου όλοι αυτοί που τους έκανα να γελάσουν όλα αυτά τα χρόνια και με χτυπούσαν δυνατά.

Δεν είχε καμία λογική, το ξέρω...

Το ένιωθα όμως.

Ύστερα αποτραβήχτηκα στην άκρη του δωματίου μου, όπως συνήθιζα από μικρός, σήκωσα ψηλά τα χέρια, έκανα τη μυστική μου προσευχή και, δυναμώνοντας τη φωνή μου, στο τέλος είπα: «Έχει ο Θεός».

Το έλεγε η μάνα μου, το έλεγα κι εγώ.

«Έχει ο Θεός». Και πάντα ο Θεός είχε.

Τελικά όμως ο Θεός δεν είχε. Ή τουλάχιστον δεν είχε εκείνη τη μέρα.

Την επομένη πήγαμε στις περούκες. Ήταν κι άλλες γυναίκες εκεί και δυο άντρες που δοκιμάζανε τα καινούρια τους μαλλιά πάνω στα ήδη πεσμένα. Εμείς δεν είχαμε καν αρχίσει χημειοθεραπεία. Τα μαλλιά της Τασούλας μου ήταν όλα εκεί πλούσια, σγουρά σε κάποιες άκρες. Κοίταξε τον καθρέφτη.

Απέφυγε το βλέμμα μου, απέφυγα το βλέμμα της, κοιτούσα το μαλλί, πρόσεχα το χρώμα, έκανα παρατηρήσεις για το

μάκρος και ξαφνικά θυμήθηκα αυτή τη σκηνή των φοιτητικών μας χρόνων.

Η Τασούλα καθισμένη εκεί στο γραφειάκι να διαβάζει, στο δωμάτιο που νοίκιαζα εγώ και μέναμε τα τελευταία δύο χρόνια μαζί.

Εγώ ήμουν αραγμένος στο κρεβάτι, πάντα εκεί διάβαζα και έγραφα, ενώ εκείνη συνήθιζε να τρίβει με τα δάχτυλά της τα μαλλιά της στις άκρες, ξεριζώνοντας μερικές τρίχες και κάνοντάς τες μικρές μικρές θημωνίτσες. Έτσι τις έλεγα.

«Μα τι μανία κι αυτή να μαζεύεις τα μαλλιά σου σε θημωνίτσες; Τι θα τα κάνω, Θεέ μου, τόσα μαύρα στάχυα που μαζεύω κάθε βράδυ απ' το γραφείο;»

Κι ένα βράδυ θυμάμαι της είπα: «Μην τα πετάς τα μαλλιά σου, ας τα μαζέψουμε. Κάποια στιγμή μπορεί να θελήσεις να τα θυμηθείς».

Έτσι λοιπόν, για πολλά χρόνια, όσο κράτησαν οι σπουδές μας, σαν αστείο, ξεκίνησα να μαζεύω σ' ένα μεγάλο βάζο τα μαλλιά της αυτά. Τις θημωνίτσες της. Τις μαύρες θημωνίτσες από τα υπέροχα κατάμαυρα μαλλιά που είχε. Όταν φύγαμε από την Κομοτηνή, θυμάμαι ότι βγήκα στο μικρό μπαλκονάκι της Λυσίου 5 και σκόρπισα τα μαλλιά αυτά στον αέρα. Ένιωσα πως ο αέρας αυτός τρύπωσε εκεί που δοκιμάζαμε περούκες. Είδα ξαφνικά μέσα στον καθρέφτη να σηκώνεται ένας παράξενος άνεμος και να φέρνει καταπάνω μου αυτά τα μαλλιά που είχα σκορπίσει τότε.

Σαν να καταργήθηκε ο χρόνος που τα πέταξα και ενώθηκε με τον χρόνο που τα αναζητούσα, έβλεπα να έρχονται μέσα απ' τον καθρέφτη τα μαλλάκια της που είχαμε μαζέψει έτσι σαν αστείο στο μεγάλο γυάλινο βάζο, πετώντας έξω κάτι υπόλοιπα μακαρόνια. Αυτό το αριστουργηματικό μοντάζ που κάνει το μυαλό υπερπηδώντας χρόνους, νιάτα, εποχές.

Είδα τα καινούρια της μαλλιά στον καθρέφτη. Όλα θύμιζαν και τίποτα δεν θύμιζε.

Η αλήθεια άλλωστε σκοτώνεται όταν χαθεί το άρωμα.